

'Rode' in de naamgeving

Zoals verschenen in 'De Streekkrant', 15 januari 2014:

Sprokkel 334: Rode en Rot

Het toponiem Rot wordt gewoonlijk (verkeerd) verklaard als Rode. Zo is het gehucht Rode bekend in Glabbeek. Rond 1370 vond ik hiervoor de grafie "te roede aen die crumstrate", of in 1400 "te rode". Iedereen kent wel samenstellingen met rode als tweede lid, zoals Waanrode, Attenrode, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Rode. Het woord, uit Germaans rotha, betekent: door bosrooiing geschikt gemaakt terrein om bebouwd te worden. Het komt uit de Indo-Europese wortel *reudh- en betekent "rooien, ontginnen" (Pokorny, p. 869). Namen met rode verwijzen naar de massale bosrooiing tijdens de middeleeuwen. Rot daarentegen is geen gerooid bos, maar een weide. In Melkwezer loopt de Moesbeek doorheen het Rot. In Zuurbemde ligt

het Rot aan de Oude Velp en in Bunsbeek is het Rot grasland tussen de Grote Velp en de Hoelendensesteenweg. De oudste vermelding dateert van 1412: "int rot juxta molenstreetken". Rot gaat terug op de Indo-Europese wortel *reudh- "stukscheuren" en betekent concreet: ruig, wild, onbewerkt, door overstromingen vervuild grasland aan een waterloop. In Bunsbeek komt het woord in samenstellingen voor, zoals het Hagerot, de naam van een weide tussen de 2 Velpen. Bekend is ook het Vroenrot, al in 1340 opgetekend als "supra vroenrot". Vroen betekent "van de heer" en vandaar "openbaar". Verder kennen we de Natten Rot, gelegen aan de Nieuwe Velp nabij Pippensvoort, en het Passenrot in het Pamelbroek. Passen is een persoonsnaam, afgeleid van het Latijn pascua dat weide betekent. (Dr. P. Kempeneers)

www.kempeneers.org

Dr. fil. P. Kempeneers geeft nog volgende aanvulling :

In **Nijsenrode** betekent "rode" inderdaad ook het gerooide bos.

- 1) Het eerste lid is Isan, de naam van een vroege bezitter. De Germaanse persoonsnaam Isan wordt vermeld bij Förstemann, I, p. 805. Kiso en Isan zijn de oudst bekende inwoners van Kiezegem !
- 2) Nijsenrode, uit oorspronkelijk IJsenrode, is een samenstelling van Isan + rotha en betekent dus "gerooid bos van Isan".
- 3) De begin-n ontstond door proclise of "voorvoeging". Van (of Ten) IJsenrode werd Van (of Ten) Nijsenrode. De begin-n bleef dus aan de klinker plakken. Vergelijk met Frans "mon oncle", Nederlands "mijnen onkel, later mijne nonkel.
- 4) Bovendien gebeurde er in Nijsenrode een overgang van de liquida "n" naar "l". Nijsenrode werd aldus Nijselrode. (Liquidae zijn de klanken m, n, r en l. Ze staan in het woord Marleen).